

Gymnázium Přírodní škola, o.p.s
Profilová práce — třída Mí
Nižší stupeň studia
2017/2018

Bedřich Satrapa

Historie chalup v Dolním Podluží

Vedoucí práce: Mgr. Vladěna Smolková

Datum odevzdání: 25. května 2018

Obsah

Úvod.....	3
Cíle.....	3
Metodika a postup práce.....	3
Základní informace ohledně Dolního Podluží	5
Základní informace o roubených budovách	7
Chalupa s číslem popisným 19.....	8
Popis:.....	8
Historie:.....	11
Chalupa s číslem popisným 163.....	14
Popis :.....	14
Historie :.....	16
Chalupa s číslem popisným 91	16
Popis :.....	16
Historie:.....	18
Výsledky práce	20
Poděkování	20
Zdroje:.....	21

Seznam použitých obrázků

Obrázek 1 : Chalupa číslo 19 (pohled na zadní stranu – štít).....	8
Obrázek 2 : Chalupa číslo 19 (pohled na levou stranu – vchod)	9
Obrázek 3 : Chalupa číslo 19 (studna ve sklepě).....	10
Obrázek 4 : Půdorys přízemí domu č.p. 19.....	11
Obrázek 5 : Tzv. valcha s iniciály A.S. a datem 11. September 1871	12
Obrázek 6 : Fotografie Antona Schobera nalezená na půdě.....	13
Obrázek 7 : Hrob Antona Schobera na místním hřbitově	14
Obrázek 8 : Jasný příklad tzv. "zhladu"	18

Úvod

Už deset let jezdím spolu se svou rodinou do Dolního Podluží na chalupu. Je to velmi krásná roubená budova, u které se nedalo na první pohled poznat, jak dlouho zde již stojí a kolik toho již musela se svými obyvateli zažít. Střecha pokrytá eternitovými taškami ze sedmdesátých let minulého století, oprýskané štíty s polorozpadlou krytinou, stav ochranných nátěrů na celém objektu, rozpadávající se přístřešek a několik prohnilých obvodových trámů a spousta dalších detailů se podílela na tom, že tento objekt nepůsobil ani trochu jako majestátní dům, který zde stál už za Marie Terezie. V té době mi ani na mysl nepřišlo, že by snad tato chalupa, anebo kterákoliv jiná v Dolním Podluží, mohla mít potencionálně zajímavou, místy i podivuhodnou historii. Až do jednoho dne, kdy jsem prozkoumával veteš zapomenutou na půdě, a našel zde už od pohledu starou švabachem psanou čítanku, svatební portrétní fotografii předchozích majitelů a od prachu naprosto zašlé zrcadlo. V tu chvíli mě napadlo, že tady, na tomhle místě, před několika desítkami let, možná i před staletími, stály jiné lidské bytosti, které zde prožívaly životy plné radostí, ale i strastí. Živoucí osoby, o kterých jsem vůbec nic nevěděl. Chvillemi mi to vrtalo hlavou a přemýšlel jsem nad jejich možnými osudy, které se zde mohly, a nemusely odehrávat. Když pak později přišel čas na vybrání tématu pro profilovou práci, tak mě napadlo, proč toto téma nezpracovat právě v ní? Tedy jsem se rozhodl napsat Profilovou Práci, která by pomohla zjistit mimo jiné více i o bývalých vlastnících této chalupy.

Cíle

1. Zjistit co nejvíce z historie předem vytyčených chalup (předešní majitelé, chronologicky je zařadit do řady, první zmínky o chalupách, kdy se co dostavovalo)
2. Popsat strukturu chalup (slohy, velikosti trámů, hrubý popis rozmístění místností, tepelná izolace)

Metodika a postup práce

Můj postup práce je založen převážně na prohledávání a mapování chalup, sběru informací od pamětníků, zkoumání matrik a starých mapových podkladů, a v neposlední řadě spolupráce s kronikářem obce Dolního Podluží.

S prací na své profilové práci jsem začal začátkem roku 2017, kdy jsem si

kontaktoval kronikáře Dolního Podluží Stanislava Kasíka, získal od něj základní informace a návrhy na objekty v mém okolí s potenciálně zajímavou historií. Jejich současné majitele jsem poté kontaktoval s žádostí o jejich souhlas a prosbou o spolupráci. Všichni souhlasili. Následovala fáze, kdy jsem si zjišťoval, kde bych si mohl informace zjistit. Vyšlo najevo, že zdroje informací jsou chalupy a předměty v nich samotné, místní hřbitov, matriční záznamy, kronika a pamětníci. A tak jsem v průběhu práce všechny tyto zdroje postupně prozkoumával a čerpal z nich veškeré dostupné informace. Asi nejvíce jsem jich získal od místního kronikáře. Bohužel místní archiv těsně před koncem války vyhořel, a tak se spousta informací ztratila. Ale díkybohu místní kronikář pan Stanislav Kasík se ve svých mladých letech snažil škodu způsobenou touto kalamitou co nejvíce zahladit a ve spolupráci s dalšími obyvateli, tehdejšími pamětníky místních poměrů, se pokusili rekonstruovat alespoň část ztracených informací. Vytvořili tedy po konci války seznam lidí bydlících zde zhruba od počátku 20. století do tehdejší současnosti, tj. cca do roku 1946. Díky tomu alespoň částečně tušíme, jak Dolní Podluží vypadalo, kolik lidí (a jací) a kde zde žili, stav průmyslu atd. Ale bohužel nejsou informace získané takto od pamětníků stoprocentně přesné. Tyto informace jsem pak doplňoval a upřesňoval informacemi z matričních záznamů, genealogických databází, starých map a fotografií.

Základní informace ohledně Dolního Podluží

Dolní Podluží, dříve Niedergrund, je malá vesnice v Lužických horách, konkrétně v obci Děčín, umístěná severovýchodně od města Varnsdorf. Leží v údolí, které je zavlažováno řekou Lužnickou, a na východě plynule přechází v Horní Podluží. Společně Horní i Dolní Podluží tvoří přibližně šest kilometrů dlouhou osídlenou oblast. Podle sčítání lidu z roku 2011 zde žije přes tisíc dvě stě obyvatel. Už jenom vývoj pojmenování Dolního Podluží je zajímavý. První historická zmínka ohledně Dolního Podluží je z roku 1378, a to jako o německé vesničce Voigstorf. Roku 1471 se její název drasticky změnil na pouhý Grund (patrně díky svému umístění v údolí), poté se kvůli orientaci přejmenovala na Niedergrund – čeští osadníci si ihned obec přejmenovali na česko-německou zkomoleninu Dolní Grunt. Jméno Dolní Podluží získala až roku 1947, a to díky své poměrné blízkosti k nejvyšší hoře Lužických hor, Luži. Toto nové české jméno získala vesnice po odsunu původního německého obyvatelstva po 2. světové válce na návrh žáka místní základní školy. První zmínky o Dolním Podluží jako takovém nacházíme v roce 1411, a to zprávou o vybudování kostela sedmi sedláky. Během husitských válek a třicetileté války bylo dle historických zdrojů (místní kronika) Dolní Podluží a její okolí silně zdevastováno. Následovala krátké období chudoby a emigrace obyvatel za prací. Situace se změnila po založení textilní továrny Richter a syn, a také díky Josefu Frolichovi, který stál na počátku dlouholeté řady firem zpracovávajících manšestr a samet. Oboje dvoje dokázalo pozvednout úroveň vesnice a zajistit velké množství pracovních míst pro její obyvatele. Dolní Grunt zažil rozkvět, aby o několik let později díky industrializaci a následnému vytvoření velkých firem, které sebraly menším firmám zakázky, prožil opět další pád. V tomto krušném časovém období došlo v Dolním Gruntu k masivní emigraci obyvatel za prací do větších měst a to nejen do jeho okolí. Nyní je Dolní Podluží pouze malá vesnička s nulovým průmyslem a nižším počtem obyvatel než před dvěma sty lety – viz přiložený přehled vývoje počtu obyvatel.

Tabulka č.1 : Přehled vývoje počtu obyvatel Dolního Podluží

<i>Rok sčítání</i>	<i>Počet obyvatel</i>
1818	1 558
1830	1 842
1850	2 424
1869	2 736
1880	3 178
1890	3 257
1900	3 389
1910	3 485
1921	3 212
1930	3 504
1950	1 966
1961	1 764
1970	1 616
1980	2 315
1990	1 244
2000	1 174
2008	1 208
2014	1 203

Základní informace o roubených budovách

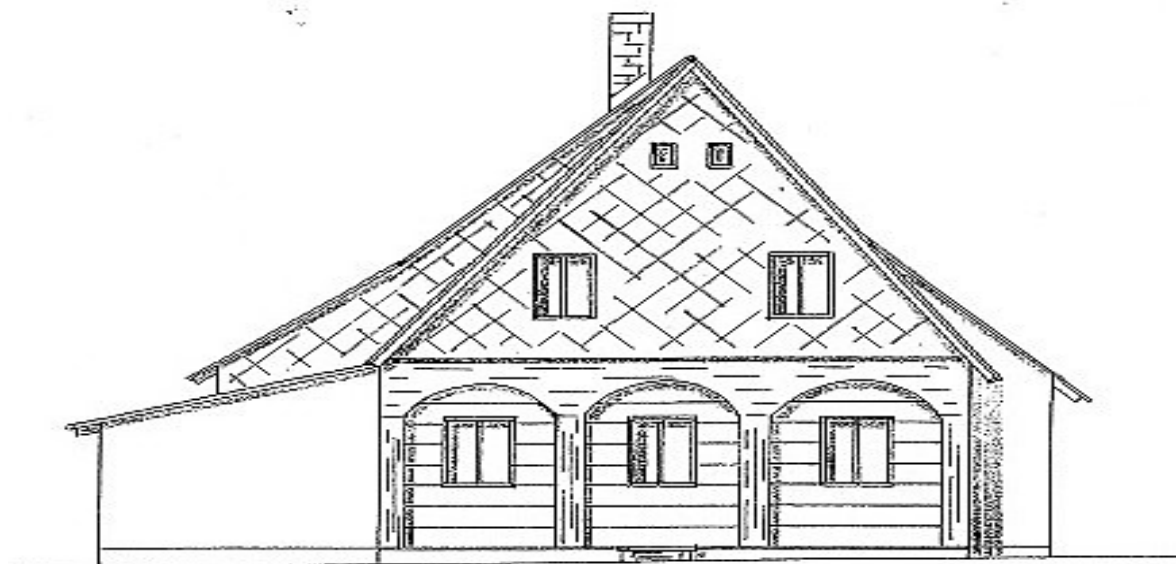
Roubené budovy jsou stavby, které jsou vytvořeny tzv. roubením – kladením trámů vodorovně na sebe, přičemž se rohy a často i místa kde se klády setkávají opracovávají nejrozličnější škálou dřevařských vazeb. Spadají do takzvané Lidové Architektury, a vyskytují se hlavně na severu Čech a poblíž hranic s Německem. Co se konstrukce těchto často malebných chalup týče, tak jak už bylo řečeno, roubené budovy jsou vytvořeny kladením hraněných trámů na sebe, dokud se nedosáhne ideální výšky. Takto vytvořené stěny jsou pospojovány spoustou všemožných druhů pojiva. Klasický pro roubené chalupy je hliněný výmaz mezi trámy, který je většinou tvořen kombinací mechu, slámy, hlíny a zvířecích chlupů, což nahrazuje tepelnou izolaci. Ochranný prvek tvoří až několik milimetrů tlustá vrstva vápenného nátěru, který byl nanesen klasicky ve větším množství vrstev. Nosné a obkladové trámy jsou většinou vytvořeny z dostupnějších jehličnatých stromů, které mají kratší dobu růstu než stromy listnaté. Nejčastěji se ke stavbě využívá smrk, ale jedle a borovice jsou také poměrně hojně využívány.

Roubené stavby mají obrovskou výhodu – mají zhruba stejnou výhřevnost jako beton. Ale na rozdíl od betonu, dřevo má zhruba desetkrát menší tepelnou vodivost, díky čemuž dřevo teplo v sobě uložené vydává ven poměrně pomalu, ale stabilně. Zjednodušeně řečeno, roubená chalupa se vyhřeje za mnohem kratší časový úsek než chalupa vytvořená z betonu, díky tomu se roubené chalupy i přes své nevýhody tvoří v takzvané nové vlně až do současnosti. Mezi nevýhody patří převážně ortotropnost dřeva – reaguje na tlak na různých místech různě, často i značně nepředvídatelně – což může vést k postupnému zhroucení těchto chalup.

Chalupa s číslem popisným 19

Popis:

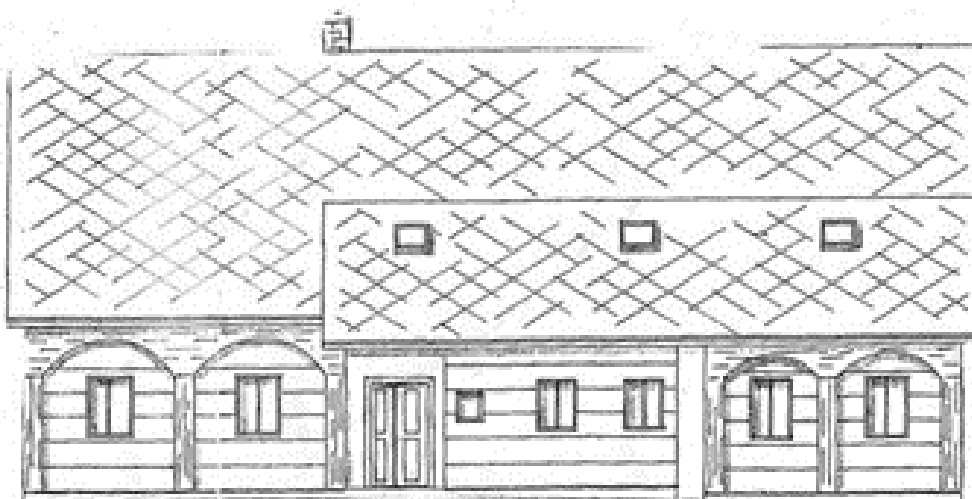
Chalupa s číslem popisným 19 je roubená stavba zhruba z roku 1770. Je postavena na podezdívce z nahrubo otesaných kvádrů kamene, která pod levou částí domu – kde se nacházeli původně obytné prostory, takzvané „sednice“ skrývá kamenný sklep. Obvodové zdi chalupy jsou tvořeny kolmo poskládanými 7.31 metru dlouhými dubovými opracovanými trámy s šířkou v průměru dvacet tři centimetry. Stavební otvory (okna, dveře atd.) jsou vysekány do těchto klád. Klády samotné jsou spojeny roubením, a to způsobem nazývaným zhlaví – první trám je zapuštěn svisle k podezdívce, a další vodorovné jsou zasekány do otvorů v prvním svislém trámu. Tento prvek je v lidové architektuře, kam roubené budovy spadají, naprosto všední.

Obrázek 1 : Chalupa číslo 19 (pohled na zadní stranu – štít)

Na předcházející kresbě je jasně vidět jaký styl krovu byl použit. Toto je přímo vzorový jednoduchý hambálkový krov – ten je tvořen dvěma šikmými trámy, které jsou zhruba ve dvou třetinách napojeny na sebe dřevěným trámem, čímž se zvyšuje nosnost krovu.

Zato styl štítu je v těchto krajích lehce atypický. Posazení oken (tři dole, dvě nad tím, dvě menší okénka úplně nahoře) tvořící jakousi pyramidu je charakteristické pro styl rozšířený v Jizerských horách. V Lužických horách převládá spíše jednoduchý obklad štítu (dvě větší okna v přízemí, a dvě menší v patře).

Obrázek 2 : Chalupa číslo 19 (pohled na levou stranu – vchod)

Tato chalupa má primární styl obložení štítů a vrchní části klenby – skládá se ze svislých prken, s krycími lištami na místě spár.

Co se týče vchodových dveří, tak ty jsou postaveny v klasickém stylu, nic zvláštního pro něj v tomto kraji není. Střecha je pokryta eternitovými taškami z šedesátých let minulého století. Štíty však bylo nutné před několika lety nově obložit krytinou (taškami), kvůli špatnému stavu historických slídových tašek. Jako jejich náhrada byly zvoleny jejich kopie vyráběné v původním tvaru ale moderního materiálu, recyklovaného plastu.

Co je zajímavé, jsou sloupy – ty jsou vytvořeny v takzvaném obloukovém stylu, jenž není v Lužických horách příliš rozšířen. Rozšířen je spíše u rekonstrukcí roubených chalup, anebo starých chalup za hranicemi v Německé části původní Dolní Lužice.

Interiér chalupy samotné je pak tvořen čtyřmi podlažími, pojďme si je postupně projít.

Sklep – vytvořený z kamene, původně vázaného pouze zámky a klíny a později ve frekventovaných místech – jako jsou vstupní schody a podezdívka – zpevněném nově maltou. Sklepní patro je logicky i patro nejstarší, jelikož bylo postaveno jako zásobárna, a hlavně jako stabilní základ pro celou chalupu, neboť místní podmáčená jílovitá půda neposkytuje příliš pevnou podporu. Sklepení se skládá ze dvou místností, které kopírují rozložení předsíně a sednice v přízemí. Díky tomu pomáhá izolovat podlahy obývaných místností od vlhka v zimních měsících i chladu. Všechny sklepní místnosti mají kamennou samonosnou klenbu. Sklepení také hraje

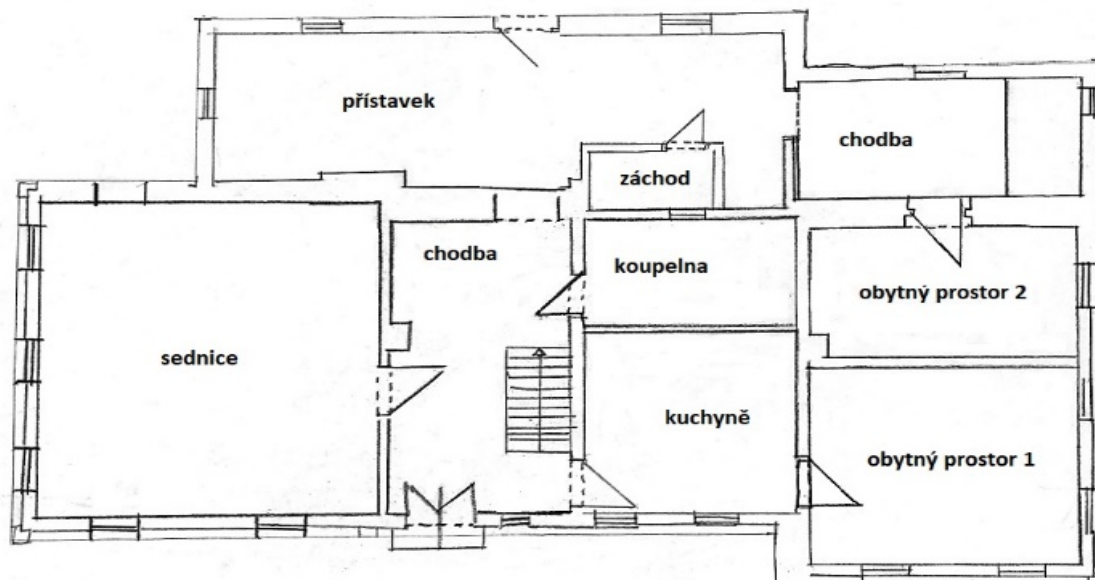
podstatnou roli v boji proti vlhkosti, která dřevěným stavbám nesvědčí – díky systému žlábků po celém vnějším obvodu sklepení svádí místní bohatou podzemní vodu do studny umístěné v menší místnosti pod schody a tím brání vzlínání vlhkosti výše po podezdívce, kdy by ohrožovala vlastní obvodové dřevěné trámy. Studna také poskytuje zásobárnu užitkové vody i v suchých obdobích roku.

Obrázek 3 : Chalupa číslo 19 (studna ve sklepe)

Přízemí je největší ze všech podlaží a skládá se z devíti místností – jedné kuchyně, dvou koupelen, dvou chodeb, a čtyř obytných místností. Všechny jsou nově upraveny. Při vstupu předním vchodem do chalupy vidím, že dveře vedou do chodby, do které jsou zasazeny troje dveře a schody do prvního patra. Dveře hned po mé pravici vedou do místnosti, která slouží jako průchozí kuchyně. Na konci tohoto pokoje jsou další dveře, které vedou do jedné ze tří obytných pokojů. Po návratu do chodby pokračuji v prohlídce domu, a to konkrétně tím, že vejdu do další místnosti – ta je už napravo, a není hned u dveří. Ta je zařízena jako obývací pokoj – tzv. sednice. Pokračujeme dále. Další dveře, a to zase nalevo, jsou už za schody. Tyto dveře nevedou nikam jinam než do koupelny. Po zavření dveří od koupelny nám chybí už pouze jedny dveře – a to ty, které vedou do přístavku, o který byla chalupa nedávno rozšířena. Ten nahradil rozpadající se kůlnu z poloviny minulého století. Přístavek byl postaven již moderními technologiemi z kameninových tvárníc před třemi lety, a slouží jako dílna, sklad a technické zázemí. Tento pokoj má v sobě troje dveře – jedny ty, kterými jsem přišel, druhé dveře vedoucí do zahrady, a pak poslední, třetí dveře. Ty vedou do malé chodbičky, která funguje jako úschovna věcí,

teré se nevejdou do přístavku, a jako spojovací chodba s další částí chalupy – na prvním patře už posledním. Je to další obytný prostor, který také není starobylým jádrem chalupy.

Obrázek 4 : Půdorys přízemí domu č.p. 19

První patro je složeno ze čtyř místností – jedné obytné ložnice, podesty nad schodištěm a dvou stále nezateplených místností momentálně plnících účel odkládací plochy. Jedině tyto místnosti spolu s druhým patrem nejsou nově opraveny. Zde a při probíhající rekonstrukci obytné ložnice na stejném patře jsem také našel veškeré indicie o předchozích majitelích včetně svitku fotografií. Do patra vedou z přízemí schody, jež jsou dřevěné, vyřezávané, a byly vyrobeny podle stylu tvorby typu „selská jizba“, laku a zašlosti zhruba před padesáti lety.

Patro druhé a poslední je půda a je bohužel, jak mi bylo řečeno majiteli, nepřístupné díky svému dlouholetému nepoužívání.

Historie:

Velmi zajímavá, a taky poměrně dobře zpracovaná historie chalupy s číslem popisným 19 sahá až před rok 1770, kdy byla na příkaz Marie Terezie vydána reforma, která se týkala stavění domů, jejich povolené minimální velikosti, nutnosti komínu a tak dále. Jeden z bodů bylo i povinné očíslování domů, a jejich zavedení do katastru nemovitostí. Díky tomu víme, že roku 1770 tam už stálo první patro této budovy. Jedenáctého září 1871 se této roubené chaloupce dostavuje druhé patro, a

to panem A. S. Toto víme díky datu a podpisu napsanému křídou na jeden z trámů ve druhém patře. Můžeme spekulovat o tom, že ho vytvořil Anton Stefan Schober, ale jasný důkaz pro to není.

Obrázek 5 : Tzv. valcha s iniciály A.S. a datem 11. September 1871

Prvním doloženým majitelem této malebné chaloupky byl Franz Schober, jeho žena se jmenovala Marii Anna Schober, rozená Sieber. U Franze Schobera bohužel neznáme zaměstnání. Franz a Marie Anna mají syna Antona Stefana Schobera, který byl tkadlec a podnikavec (doslova tak je to v záznamech napsáno). Ten si poté vzal Amelii Rudolf, se kterou zplodil Johana Antona Schobera. Johan byl dělník v továrně, ale také tkadlec, švec a holič. Tehdy řádila v Dolním Gruntu nezaměstnanost, takže čtyři povolání nebyla nic podivuhodného. O Antonově manželce nevíme nic, ale děti měl dokonce dvě, a to Antona Schobera a Marii Annu Schoberovou. Roku 1900 opustil chalupu, a sám bez manželky se přestěhoval do středního Německa, kde také roku 1945 ve městě Dodendorf umírá. Jeho dvě děti se od něj odtrhly, Anton, jeho syn umírá roku 1970. Ten se ani nenarodil v chalupě, ale v nemocnici, kde se pak o něj postarala klášterní škola pro sirotky a nechtěné děti. Vlastnictví chalupy sice spolu se sestrou získává, ale stejně se přihlásí jako dobrovolník do armády, konkrétně k 19 jízdnímu pluku německé armády. Přihlašuje se 16.6.1917, což víme díky truhle, na které je napsáno jméno a čas nastoupení k jednotce. Také známe podobu jeho, jeho matky, manželky a pravděpodobně i sestry – to díky smotku filmu,

který jsem objevil na půdě chalupy, založený v krabici se elektrickými výbojkami.

*Obrázek 6 : Fotografie Antona Schobera
nalezená na půdě*

Poté jsem přes kontakty mého otce nechal vyvolat tento film s povolením majitelů. Bohužel, pouze jeden ze čtyř smotků se dochoval, a podařilo se ho vyvolat. Fotografie jsou k nalezení v příloze. Anton Schrober se v civilním životě stává profesionálním řezačem plátna ve firmě Richer a syn, díky čemuž přežil odsun Němců roku 1945 v klidu, a roku 1970 umírá přirozeným úmrtím – to vím díky jeho hrobu, který jsem objevil na místním hřbitově. Jeho sestra na druhou stranu se narodí v chalupě číslo 19, a prožije o pět let kratší život než její bratr, a to i přesto že se od bratra odstěhuje pryč do Německa. Ale zase si založila svoji rodinu a její děti žijí doteď, což se bohužel o dětech Antonína Schobera nedá říct. Žádné totiž nikdy neměl. Po jeho smrti chalupu 19 dědic (jeden ze synů Marie Anny Schoberové) prodá jiné rodině, za které chalupa notně zchradne. Následně ji odkupuje rodina Satrapova, která ji má v držení do této chvíle.

Obrázek 7 : Hrob Antona Schobera na místním hřbitově

Chalupa s číslem popisným 163

Popis :

Chalupa s číslem popisným 163 je roubená budova, která není nepodobná výše popsané chalupě 19. Byla postavena ve stejnou dobu, ve stejném stylu – je to také roubená budova. Jejím majitelem je pan Rýdl z Prahy. V současné době slouží k rekreaci jeho a jeho rodiny. Její lokace je výhodná, jelikož je postavena přímo u hlavní silnice, která prochází celým Dolním Podlužím. Je to čtyřpodlažní budova se základy ze žuly, stěny postaveny z dubových, 8, 17 metru dlouhých klád, které jsou poskládány vodorovně se zemí. První patro se skládá do výšky ze šesti kusů klád, a co se délky týče, tak je složena z deseti klád. Rohové spoje jsou udělány v tzv. zhladu. Mezery mezi kládami jsou vyplněny jílovitou hmotou, která má jak zpevňovací, tak izolační hodnotu. Vnější strana klád je pomazána takzvanou volskou krví – směsicí volské krve a vápenného mléka. Ta má hnědo červenou barvu a má

konzervační účinky.

Sklep: Sklep je na rozdíl od předešlé chalupy nepřístupný, díky tomu že sem prosákla podzemní voda, a většina ho byla zaplavena. Z letmého pohledu na mě budil stejným dojmem jako sklep v chalupě číslo devatenáct. To by také dávalo smysl, vzhledem tomu že i struktura chalup je velmi podobná.

Přízemí: Vnitřní struktura domu je poněkud zvláštní. Poté, co dovnitř vstoupíte hlavními dveřmi, tak si jistojistě všimnete mnoha dveří. První patro má v sobě zabudováno sedm dveří, a také sedm pokojů – hlavní, obývací pokoj, pokoj pro hosty, kuchyň, vstup do sklepa, mezi pokoj mezi zahradou a domem a další pokoj pro hosty. Obývací místnost je hned napravo, součástí je i lakem opravený strop – okolo roku 1950 se strop musel opravit kvůli tomu, že hrozilo zhroucení. Na několika místech se už lak rozpustil, a tak je vidět, že i trámy jsou z dubu. Místnost prý byla dávno rozdělena na dvě (obývací pokoj a koupelna), ale poté se stěna mezi nimi rozbourala a vznikl velký obývací pokoj. Pokoje pro hosty jsou lokalizovány na levé straně spolu s kuchyní a na pravé straně se nachází pouze schody do sklepa, a schody do prvního patra. Pokoje si jsou velmi podobné – úzké místnosti, jejichž stropy nebyly znovu nalakovány, s moderní postelí ala Ikea a skříní. Po opuštění chodby dveřmi úplně vzadu vejdemo do nízké budovy, rozdělené na dvě části, pravou a levou, přičemž levá část byla kdysi chlívek, mezitímco pravá je – a vždy byla – skladištěm dřeva.

Přístěnek je ve velmi špatném stavu, dle informací od majitele ho plánují v blízké budoucnosti strhnout. Na zahradě je i lavička, která se tam nachází už nejméně od roku 1945, kdy podle dobových fotografií na ní seděl mladý člen SS (fotografie jsou ve vlastnictví současného majitele chalupy). Po prohlídce zahrady se navracíme zpátky do domu, kde nás pan Rýdl vyvede o patro výše.

První patro: Toto patro je celé naprosto opravené: čtvery dveře všechny vedoucí do různých místností. Dveře hned naproti schodům, po kterých jsme vystoupali, vedou do obytného pokoje pro hosty. Zase klasické vybavení – dřevěná skřín z Ikey, postel z Ikey a noční stolek. Po zavření dveří na nás zírají už otevřené dveře nalevo – a to do pokoje, jenž slouží jako odkládiště všemožného nářadí – jak na zahradu, tak na správu chalupy. Pan Rýdl dveře zavře a zavede nás do bíle okachlíkované místnosti, která sousedí se schody na půdu. Tato místnost je využívána jako

koupelna, a také je tak zařízena. Bohužel je celá zmodernizovaná, takže zde nic zajímavého nenajdeme. A pak zbývá poslední pokoj pro hosty, který je krásně osvětlen oknem, které svojí velikostí dokáže osvětlit celý pokoj. O patro výše je už půda. Je zde jasně vidět, že i zde byl použit takzvaný hambálkový krov (dva příčné trámy se spojují ve špičce střechy, jeden trám je vodorovně spojuje). To také vede k myšlence, zda výrobu tohoto chalupy dělal, anebo minimálně řídil stejný člověk. Informace prozrazující, zda tyto dvě chalupy postavil ten stejný architekt jsem bohužel nezískal. Zde také nacházím předměty, které už jsem viděl i v předchozí chalupě – a to plechové umyvadlo, spíše menší vanu, a poté zrcadlo v plastovém rámu. Vzhledem k tomu, že v Dolním Podluží nikdy továrna na výrobu těchto věcí nebyla, tak s nejvyšší pravděpodobností do Dolního Podluží někdy zavítal podomní obchodník, a prodal jim to za výhodnou cenu. Anebo snad v blízkém Varnsdorfu byla firma, specializující se na výrobu těchto předmětů? To se už asi nikdy nedozvíme.

Historie :

Historie chalupy s číslem popisným 91 začíná také roku 1770, a to povinným číslováním domů. První doložený majitel chalupy 163 byl Josef Nowak – neregistrovaný občan Dolního Podluží, který žil okolo roku 1941. Podle – na smůlu nedochovaných – fotografií, byly majitelé jak chalupy číslo 91 tak 163 členové wehrmachtu, a oba spolu měli spolu bližší kontakt. Později se e majitele chalupy č. 163 stal člen stranického vojska – SS, jelikož na další želbohu nedochované fotografii byl údajně vyfocen v jejich uniformě, sedící na židli v zahradě. Po panu Nowakovi dostal chalupu pan Konrád Eningmann, mistr nítařiny. Po jeho odsunutí chalupa po několik dlouhých let chátrala, až ji odkoupila matka současného majitele pana Rýdla.

Chalupa s číslem popisným 91

Popis :

Chalupa s číslem popisným 91 je chalupa umístěna přímo naproti poslední chalupě, o které jsem mluvil, a to o chalupě s číslem popisným 163. Tato chalupa byla postavena za účelem využívání vodní energie ku mletí obilí či jiných plodin. Proto také byla postavena přímo u vodního zdroje, a to místní říčky Lužičky. Chalupa byla před nedávnem jako na smůlu zrenovovaná, a tak se chalupa docela dost změnila. Vodní koleso bylo vytaženo z vody a schováno pod střechu, střecha samotná byla

vyměněna za moderní, stěny byly znovu omítnuty a vnitřek domu byl celý opraven. Avšak obrysy chalupy zůstaly stejné, stejně jako základy. Díky tomu jsem byl schopný poznat, že chalupa s číslem popisným 91 byla roubená chalupa s – jako všechny v této vsi – žulovými základy, typicky pospojovanými tzv. zhladem. Vnitřek chalupy se také díky renovaci naprosto drasticky změnil – veškeré vnitřní stěny byly poraženy, a tak uprostřed domu vznikl obrovský, volný pokoj. Vzhledem k tomu, že při rekonstrukci došlo i k úklidu, tak byly staré a nepotřebné věci bohužel vyhozeny na skládku. Naštěstí nebyl úklid moc důkladný, a tak jsem byl schopný najít v zahradě, konkrétně ve zděné kůlně, znovu zrcadlo a plechovou vanu, identickou jako ty v ostatních chalupách.

Obrázek 8 : Jasný příklad tzv. "zhladu"

Historie:

Také historie chalupy 91 se začíná psát stejně jako u dvou předchozích okolo roku 1770, a to za stejných podmínek. Tato stavba byla postavena přímo u místní řeky Lužničky proto, aby dokázala její vodní energii využít a přeměnit ji na něco užitečného – tato stavba byla dříve vodním mlýnem. Mlýnem také zůstala až do roku 1963, kdy se kvůli konkurenci mlýn zavřel, vodní koleso se zastavilo a bylo vyndáno z říčky. Nyní je koleso stále k vidění uvnitř domu.

Okolo roku 1941 tam žili dva senioři, kteří tam také dožili – Šerych a Elsa Bémovi. Následně tento pozemek získal neznámý mladý Němec, který byl členem

Wehrmacht, a přátelil se z majiteli výše zmiňované chalupy 163 – to víme díky na smůlu nedochovaným fotografiím, které mi popsali dva svědci – a to jak dva mladí lidé v obleku německé armády stojí spolu před chalupou číslo 91. Pan Franče, jeden ze svědků, řekl, i když bez důkazů, že se pánové z čísla 91 a 163 velmi přátelili. Za války prý zemřel soused z vedlejší chalupy č. 90, proto když přišel čas na odsun Němců, prodal majitel chalupy č.p. 91 svoji chalupu státu, a odstěhoval se do Německa. Poté několik dlouhých let chalupa chátrala, až ji odkoupila rodina Frančova, která ji vlastní doteď. Tato roubenka je jednou z mála, jenž do dnes slouží k trvalému bydlení.

Výsledky práce

Díky této profilové práci jsem získal spousty nových zkušeností v oboru práce s lidmi – a to od toho se osmělit a zeptat se jich, až po kladení správných otázek. Také jsem pomohl panu Kasíkovi v mapování historie Dolního Podluží, a tato profilová práce bude po zvážení panem Kasíkem a radnicí této vesnice vyvěšena na webu Dolního Podluží, konkrétně v sekci historie. Pan Kasík také prohlásil, že by mohl informace o bývalých vlastnících chalup, které jsem díky své profilové práci odkryl, využít na tvorbu výstavy, jenž bude umístěna v budově radnice. Také jsem se setkal s novými lidmi a poučil jsem je o historii velmi zajímavých chalup, ve kterých povětšinou žijí celý svůj život. Všichni majitelé můj zájem o historii chalup schvalovali a moji práci podporovali. Když jsem jim vyprávěl, co jsem všechno zjistil, se zájmem si mě poslechli a následně mi poděkovali. Jsem rád, že jsem si téma historie vybraných chalup v Dolním Podluží, které mi toho hodně dalo, vybral.

Poděkování

Moc rád bych poděkoval všem lidem, kteří mi pomáhali, ale přednostně mojí rodině, která mi umožnila cesty do Dolního Podluží, mojí babičce, která přes své kontakty dokázala nemožné, a domluvila spolupráci s místním historikem, panem Stanislavem Kasíkem, kterému také patří můj velký dík. Také bych chtěl poděkovat svému vedoucímu práce za připomínky.

Moje velké díky také patří právě chalupářům, kteří mě vůbec do svých domů pustili. I přes to, že jsem hrubě narušil jejich soukromí, byli svolní mě provést po celém svém sídle, a to od sklepa až po půdu. A nejen to, dokonce mi i vyprávěli o jejich rodině a historii.

Za to jim všem patří velký dík.

Zdroje:

Jan Pešta – Rekonstrukce roubených budov (Grada, 2013)

Roubená stavba - https://cs.wikipedia.org/wiki/Rouben%C3%A1_stavba

Pavel Klimeš, Jiří Louda, Jana Mejzrová – Projekt Typická Architektura Krkonoš a Jizerského kraje (vyšlo v PDF formě 2014)

Ohledně informací o historii staveb, jsem vycházel z:

- kroniky Dolního Podluží
- rozhorů s majiteli budov
- rozhovorů s kronikářem Dolního Podluží Stanislavem Kasíkem